

СТАНОВИЩЕ

на сдружение “Коалиция за медийна грамотност”
относно концепциите за промени в учебните програми

До
Министерството на образованието и науката

Коалиция за медийна грамотност (КМГ) приветства публикуваните концепции за промени в учебните програми по различните предмети и изразява своята подкрепа за усилията на Министерството на образованието и науката за модернизиране на образователното съдържание в отговор на динамичната медийна, дигитална и обществена среда.

I. Медийната грамотност като нормативно и образователно изискване

В светлината/контекста на **чл. 33а, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията**, съгласно който *„политиката за медийна грамотност съдържа мерки за развитието на умения и знания, които позволяват на гражданите да правят информиран избор за медийното съдържание и за медийните услуги, да използват медийните услуги и медийното съдържание по безопасен начин, както и да създават медийно съдържание и да участват отговорно, етично и ефективно в различните форми на комуникация“*, Коалиция за медийна грамотност изразява виждането, че **предлаганите концепции за промяна на учебните програми в значителна степен отговарят на нормативно определените цели за развитие на медийната грамотност.**

Заложеният в концепциите междупредметен подход, фокусът върху критичното мислене, безопасното и етично участие в дигиталната среда, както и насърчаването на създаването на съдържание и аргументирана позиция, създават предпоставки за системно и устойчиво изграждане на уменията, посочени в закона, в рамките на общообразователната подготовка.

II. Интегриран подход към развитието на медийната грамотност

Анализът на приложените концепции за промяна на учебните програми разкрива адекватна и целенасочена интеграция на медийната грамотност като ключов елемент за постигане на функционална грамотност и подготовка на учениците за съвременния свят.

КМГ изразява подкрепа за разбирането, ясно разпознаваемо в концепциите, че **медийната грамотност следва да се развива интегрирано през различни учебни предмети**. Този подход съответства на позицията на Коалицията, че медийната грамотност е комплексно умение, което следва да подпомага младите хора по естествен начин да се ориентират в света, да учат, да анализират информация, да вземат информирани решения и да участват активно в обществения живот.

III. Отразяване на медийната грамотност в отделните предметни области

Коалиция за медийна грамотност положително оценява начина, по който елементи на медийната и информационната грамотност са заложили в следните предмети:

- **Български език и литература** – чрез развитие на критическо четене и мислене, анализ и интерпретация на нехудожествени и художествени текстове, разпознаване на внушения, стереотипи, подвеждащи послания и емоционални манипулации, както и чрез творчески процес на създаване на авторско мултимедийно съдържание.
- **Информационни технологии / КМИТ** – чрез акцент върху критичното оценяване на информацията, етичните и правните аспекти при използването на технологиите, киберсигурността, дигиталната идентичност, отговорното онлайн поведение, работа с изкуствен интелект и разпознаване на фалшиво и манипулативно съдържание.
- **Философия** – чрез осъзнаване на важността на критическото мислене за преодоляването на манипулациите, за постигането на съгласие и за рационалното отношение към изкуствения интелект. .
- **История и цивилизации** – чрез критично отношение при работа с различни исторически източници, исторически факти и интерпретации за тях, оценка на информация, получена чрез ИКТ и ИИ. .
- **Гражданско образование** – чрез фокус върху общественото мнение, свободата на медиите, медийните манипулации, политическия популизъм и правата в дигиталната среда.
- **Чужд език** – изграждането на уверени, активни и отговорни граждани, способни да се ориентират в глобалната информационна среда и да участват пълноценно в

межкултурен диалог.

- **Музика** – критичното оценяване на ролята на медиите за развитието на изкуството и създаването на мултимедийни продукти
- **Изобразително изкуство** – чрез интеграция на дигитални технологии и нови медии; анализ на социални теми чрез визуални форми; глобални и културни контексти.

IV. Препоръки за допълване на съдържанието

Наред с положителната оценка, КМГ е на мнение, че за по-пълноценно развитие на медийната грамотност е необходимо **по-ясно и системно включване на знания за самата медийна система и функционирането на медиите за едно демократично общество**, в рамките на учебните часове в съответствие с рамката за медийна и информационна грамотност на ЮНЕСКО¹²

¹ Вж. Media and Information Literacy Policy and Strategy Guidelines

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000225606/PDF/225606eng.pdf.multi>

Global Media and Information Literacy Assessment Framework: Country Readiness and Competencies.

2013. UNESCO <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000224655/PDF/224655eng.pdf.multi>

² Media and Information Literacy Curriculum - E-version

<https://www.unesco.org/mil4teachers/en/curriculum>

Figure 1.7: Ecology of MIL: Notions of MIL

Source: UNESCO Media and Information Literacy Curriculum for Teachers

Във връзка с това предлагаме:

1. В концепцията за промени в **гражданското образование** да бъдат изрично добавени следните елементи:

- медийна собственост и икономически модели на медиите;
- медиен плурализъм и концентрация;
- журналистическа етика (журналистика в обществен интерес) и медийна регулация;
- традиционни и нови медийни формати;
- двойствената природа на медиите – медиите като индустрия и медиите като култура;
- комуникационни права (чл. 39, 40, 41 КРБ във връзката им с разпоредбите на чл. 11 на Хартата на основните права на Европейския съюз, чл. 19 на Всеобщата декларация за правата на човека и чл. 10 на Европейската конвенция за правата на човека) и основни човешки права в колизия (съдебна практика на ЕСПЧ)
- цифрови права и активизъм.

Смятаме, че гражданското образование е **най-подходящата предметна рамка** за системно разглеждане на тези теми, доколкото те са пряко свързани с демократичните процеси, обществения интерес и активното гражданство. В същото време част от тях – особено свързаните с езика, жанровете и формите на медийното съдържание – могат да бъдат смислено надградени и в обучението по български език и литература.

2. Учебното съдържание по ИКТ да обхване в по-голяма степен аспекти на взаимодействието с данни (data literacy, икономика на данните), информация и медийно съдържание в цифрова среда като алгоритмично предлагане, профилиране, персонализиране и усилване (algorithmic literacy), компютърна лингвистика (NLP), етична употреба на ИИ в образованието.

Коалиция за медийна грамотност изразява готовност да продължи експертния диалог с Министерството на образованието и науката и да съдейства с анализи, препоръки и експертиза в разработването на политиката за медийна грамотност и преглед на добрите практики.

За нас:

Коалиция за медийна грамотност обединява организации в областта на образованието, журналистиката и гражданското участие, академични представители и експерти по медийна грамотност.

Коалицията работи за цялостно интегриране на медийната грамотност в образователния процес и повишаване на медийната грамотност в обществото. Целта е развитието на критичното мислене и творческите заложби, на първо място, на децата и младежите в дигитално-медийния свят, на всички останали възрастови групи в България и със специален фокус върху възрастните хора 65+.

С уважение:

Кристина Христова

Председател на УС

Сдружение “Коалиция за медийна грамотност”

Gramoten.li

15.01.2026